

+ Ciència

380 homes amb càncer de pròstata i 281 homes sans han participat en un estudi que conclou que els homes que van començar a perdre els cabells als 20 anys tenen més risc de patir càncer de pròstata. Els autors de l'estudi, publicat aquesta setmana a *Annals of Oncology*, apunten que aquest resultat hauria de servir per promoure que es millori la vigilància dels problemes de pròstata en homes amb alopecia precoç.

Josep Maria Martorell Director general de Recerca

“Catalunya no dóna per tenir 70 o 80 centres de recerca”

MENYS • “La retallada pressupostària serà del 10% o el 12% però no serà lineal” **SALVATS** • “Els compromisos d'ICREA del 2010 es respectaran”

Joaquim Elcacho
BARCELONA

Fins ara, la recerca científica es considerava un dels elements clau que s'havien de salvar de les retallades. Ara, la difícil situació de les finances de la Generalitat fa que s'apunti en sentit contrari.

Com afectarà la ciència, el pla de contenció pressupostària?
La retallada afectarà la recerca de la mateixa manera que la resta de departaments, però hem de ser capaços d'aprofitar aquesta realitat perquè el sistema en surti enfortit.

Això vol dir una retallada lineal del deu per cent?
Sí. Del 10% o del 12%; estem començant a estudiar-ho. Però el que no farem serà uniformitzar la retallada. Seria irresponsable fer-ho perquè hi ha projectes que poden morir amb aquesta retallada i hi ha projectes amb molt marge de reducció. Ara hem començat un procés de diàleg per saber on es pot retallar o ajornar inversions sense crear problemes greus.

Tenen poc temps per decidir...
Tenim una sèrie de coses que no només no es poden retallar sinó

que, respecte al pressupost del 2009, seran expansives.

Com ara quines?
L'exemple més clar és ICREA. El pressupost per al 2011 d'aquesta institució dedicada a contractar investigadors de primera línia mundial inclourà tot allò que es va aprovar el 2010. La credibilitat del nostre sistema s'enfonsaria si a un investigador que ja té les maletes fetes per venir a treballar a Catalunya li diem que no vingui, que ara resulta que no tenim diners.

Es convocaran també aquest any 25 noves places per a investigadors ICREA?
No ho sé si seran 25, però segur que sortirà la convocatòria de places. En aquest cas, l'evolució de la institució ens ajuda perquè l'escenari de futur que té previst ICREA accepta creixements anuals més moderats, sense que el projecte caigui.

Quins altres programes o centres se salvaran?
En un segon grup d'institucions, programes o accions intentarem que la retallada sigui estrictament la que toca o fins i tot una mica menys, si podem. En un tercer grup –que considerem que no són d'excel·lència–, hi ha més marge de reducció.

Algun exemple d'aquests centres amb més retallada?

No puc fer públic cap exemple abans de comunicar aquesta decisió als afectats.

Com decidiran quins centres són d'excel·lència i quins no?

Això no depèn de l'opinió del director general; és qüestió d'un procés d'avaluació seriós. El problema és que no tenim temps de fer-ho abans d'enviar el pressupost al Parlament. Per tant, tot el procés l'hem de fer amb les dades que tenim

En instal·lacions de primer nivell, com el superordinador o el sincrotró, no podem fer cap pas enrere

i amb una interlocució sincera amb els agents.

Els científics accepten la retallada?

Ningú entra per la porta dient que retallem el que vulguem però el procés de diàleg està aportant alguna sorpresa agradable. Algun centre potent ja ha estat capaç de posar sobre la taula els seus projectes i, conscients de la situació actual, explicar quins són els que poden ser ajornats sense grans problemes.

Cal revisar el Pacte Nacional per a la Recerca i la Innovació?

El pacte, no. Una altra cosa és el pla de recerca 2010-2013, que està clar que sí que cal revisar-lo per adequar-lo al nou escenari pressupostari; no podem fer una altra cosa. Però els principis bàsics que defensem tots des de fa anys –excel·lència, massa crítica, concentració, etc.– són intocables i els respectem tots, encara que això no s'hagi aplicat exactament igual a tot arreu.

Què vol dir amb això?

Un exemple claríssim: Catalunya no dóna per tenir 70 o 80 centres de recerca d'excel·lència. És absolutament impossible.

Vol dir que no podem tenir tants centres de recerca científica com tenim ara?

És molt possible. Ara, de la mateixa manera que critiquem que alguns centres s'han creat sense seguir estrictament criteris d'objectivitat científica, en cap moment farem passos enrere sense seguir l'objectivitat científica. El que començarem és el que crec que fa temps que s'havia d'haver fet: un procés d'avaluació i acreditació de centres de recerca.

Alguns centres de recerca, com ara algunes universitats, s'han creat per criteris de redistribució territorial...

Alguns centres es van fer sense fer cas a allò que la universitat del territori volia; això no

Carles Escera

Director de l'Institut de Recerca en Cervell, Cognició i Conducta (IR3C). La sala de graus de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona va acollir dimarts dia 8 l'acte inaugural de l'IR3C, que aplega els grups de recerca de la UB que treballen en la comprensió dels processos cerebrals que determinen les funcions cognitives i el comportament humà.

Balenes amb futur

El Japó ha suspès "temporalment" la caça de balenes en aigües de l'Antàrtida –teòricament realitzada amb finalitats científiques– com a conseqüència de les campanyes de seguiment i protesta de les

organitzacions ecologistes com Sea Shepherd i Greenpeace. La flota japonesa va capturar l'any passat 507 balenes i es va quedar en el 60% dels seus objectius a causa de les accions ecologistes. Aquest any, el Japó volia caçar fins a 850 balenes.

Un dels dos esquelets complets de tarbosau que formen part de l'exposició 'Tresor del desert de Gobi' ■ COSMOCAIXA

Cosmocaixa, seu d'una mostra de fòssils del desert de Gobi

PALEONTOLOGIA

Redacció
BARCELONA

Els fòssils de dinosaure trobats al desert de Gobi, entre Mongòlia i la Xina, protagonitzen una magna exposició que ocupa Cosmocaixa Barcelona des d'aquesta setmana fins a principi del 2012. La col·lecció *Dinosaures, tresors del desert de Gobi* està formada per 43 peces originals, incloent-hi tretze esquelets complets de diverses espècies.

Destaquen per la seva espectacularitat dos esquelets complets de tarbosau corresponents al cretàc superior, amb una antiguitat estimada

d'uns 72 milions d'anys. El tarbosau era un dinosaure depredador de més de tres metres d'altura i 4,5 tones de pes, que es pot considerar un equivalent en la cadena alimentària al conegut *Tyrannosaurus rex* d'Amèrica.

La mostra inclou també un esquelet complet, un embrió i un niu d'ous d'*Oviraptor*, una espècie de gran interès científic per la seva enorme semblança amb els ocells. A més, hi ha esquelets complets de *Protoceratops* i *Psittacosaurus*, petits esquelets de cries d'hadrosaures i restes no completes d'altres espècies de dinosaures com ara cranis, extremitats, vèrtebres, costelles i dents. ■

LLIBRES

Molècules en acció

Xavier Duran
Edicions UPC

La discreció amb què s'ha iniciat l'Any Internacional de la Química contrasta amb la importància creixent d'aquesta ciència en societats industrialitzades com la nostra. Xavier Duran, periodista, divulgador científic i químic de formació, presenta en

aquest llibre una llarga i atractiva llista d'exemples de la ubiqüitat de la química i les seves múltiples aplicacions. En especial, l'autor vol desfer els prejudicis que bona part de la societat té en contra la química –o els productes químics, per ser més exactes– i contra els científics que es dediquen a aquesta especialitat. Un llibre molt ben documentat i de fàcil lectura. Més informació sobre l'Any Internacional de la Química a <http://bloccs.iec.cat/aiq2011>

Salut

Troben relacions entre pesticides i el Parkinson

Una investigació dirigida per experts dels Estats Units mostra que les persones que han estat exposades als pesticides rotenona i paraquat tenen 2,5 vegades més probabilitats de patir la malaltia de Parkinson que la resta de la població. Els experts consideren que aquests productes alteren les funcions cel·lulars.

Biologia

Creen mosquits transgènics contra el dengue

Al gener, un equip de Malàisia va alliberar de manera controlada, 6.000 mosquits genèticament modificats en un projecte pilot per combatre el dengue. L'objectiu de la prova és comprovar si els mosquits modificats es poden creuar amb els mosquits normals i provocar una generació estèril.

Espai

El Discovery prepara motors pel dia 24

La NASA manté la data del 24 de febrer per llançar a l'espai el transbordador Discovery, en la que serà l'última missió d'aquesta nau. El Discovery visitarà l'Estació Internacional.

té sentit. De vegades malentendem l'equilibri territorial. En l'àmbit de recerca, equilibri territorial no vol dir omplir Catalunya de centres; vol dir que si posem un centre X a Girona –que és fantàstic–, aquest ha de ser el centre de recerca en excel·lència de Catalunya. No ha de ser un centre més en un àmbit que ja té tres centres a Barcelona i un a Cerdanyola...

El superordinador Mare Nostrum i el futur Mare Incognit continuaran endavant?

Sí. Com a país no podem tirar enrere en aquest tipus de projectes. Tenim el compromís de ser el 2013 un dels quatre nodes de supercomputació d'Europa; no podem deixar-ho. Potser no es farà el projecte exactament com estava previst, però són aquelles coses que, si desactivem emparant-nos en dificultats pressupostàries, el prestigi científic que ha aconseguit Catalunya s'arruïna.

I el sincrotró?

Exactament igual. En aquestes dues grans instal·lacions no podem fer cap pas enrere. Fa 12 anys el conseller [Andreu Mas-Colell] va engegar una política, que arriba fins avui –en allò fonamental– sense ser tocada; ens crea un prestigi europeu i mundial, que ara es podria trencar si féssim algunes coses malament.

El conseller Mas-Colell ha tingut temps de dedicar-se, ara, al tema de la recerca?

L'avantatge que tenim amb el conseller Mas-Colell és que, com que no hem parat de treballar junts durant els últims set o vuit anys, no ens ha costat gaire engegar. Gairebé no ens ha calgut una conversa per dir quin projecte volem tirar endavant en recerca; fa anys que ho preparem. Ara és evident que la primera prioritat del conseller Mas-Colell, per urgència, és solucionar els problemes econòmics. ■

Nova generació.

Josep Maria Martorell i Rodon (Reus, 1975) és llicenciat en física per la UB i doctor en enginyeria informàtica per la URL. Militant d'UDC des del 1993, va ser cap de gabinet dels departaments de Governació (2001-2002) i de Justícia (2003) ■ FOTO: QUIM PUIG

